

Bibliografie

Všechno začalo utopií. Do jejího světa mě uvedl Jerzy Szacki (*Spotkanie z utopią, Sic!*, 2000) a samozřejmě klasikové: More, Bacon, Campanella. Nahlížela jsem také do Ciorana (*Historia i utopia*, IBL, 1997) a Wallersteina (*Utopistyka. Alternatywy historyczne dla XXI wieku*, Oficyna Wydawnicza Bractwa „Trojka“, 2008) a také do monografie *Spotkania z utopią w XXI wieku* v redakci Piotra Żuka (Oficyna Naukowa, 2008). Ze zahraničních knih se ukázala jako neocenitelná Ruth Levitasová (*Utopia as Method. The Imaginary Reconstruction of Society*, Palgrave Macmillan, 2013).

Po utopii přišel čas na samotné Auroville. Dohledala jsem o tomto městě dvě knihy v polštině. První z nich napsala Marta Zakrzewska (*Auroville – nowa utopia*, Wydawnictwo naukowe Grado, 2006). Druhá jsou vzpomínky Pawła Kowalczyka z dobrovolničení v Auroville (*Czerwone drogi Auroville. Wolontariat w Indiach i świat tamilskich wiosek*, DM Sorus, Sp. z o. o., 2014). Velkou pomoc znamenala kniha Honoraty Cyrzanové *O potrzebie utopii: z dziejów utopii stosowanej XX wieku* (Adam Marszałek, Uniwersytet Gdański, 2004). Jedna z kapitol je celkově věnovaná Auroville. Ze zajímavosti jsem četla také fragmenty knih napsaných v osmdesátých letech Stanisławem Tokarským (*Orient i kontrkultury*, Wiedza Powszechna, 1984 a *Jogini i wspólnoty. Nowoczesna recepcja hinduizmu*, Ossolineum, 1987), ve kterých nejen předával myšlenky Šrí Aurobinda, ale také představoval informace o Auroville (přinejmenším ty, které se dostaly do Polské lidové republiky – podle nich byla v Auroville jaderná elektrárna).

Dějiny vzniku Auroville – na základě slov Matky, tedy do roku 1973 – sesbíral Gilles Guigan (*History of Auroville. Mother's known words in their context*, 2016). Gilles shromáždil Matčiny výpovědi týkající se města budoucnosti (včetně těch, které vznikly dlouho před jeho vznikem) a opatřil je komentářem. Celek rozdělil podle letopočtů – vyšel na jedenáct svazků. Jsou dostupné v Auroville Archives. Díky této sbírce jsem pochopila, jak se vyvíjela myšlenka o městě lidské jednoty. Gilles také připravil analogické sbírky o Matrimandiru (devět knih, 2016), událostech, které vedly k odhlasování Auroville Foundation Act v indickém parlamentu (2017), a o životě Matky a Šrí Aurobinda (2017). Všechny sbírky jsou dostupné v Auroville Archives.

Během práce jsem využívala také archivních čísel *News and Notes* a aurovillského měsíčníku *Auroville Today*. Právě tam jsem (mimo jiné) četla rozhovory s pionýry navštěvujícími Auroville a hledala informace o dvou karavanách, které vyrazily z Paříže do Auroville, vztazích s vesnicemi, hlídačce banyánu a historii aurovillských pekáren. Jako užitečná se ukázala také práce *The Dawning of Auroville* – historické kompendium připravené W. M. Sullivanem (známým také jako B) ze zápisníků, dokumentů a dostupných textů na téma Auroville (Auroville Press, 1994) – a také kniha Anu Madžumdárové *Auroville. A city for the Future* (Harper Element, 2017) a kniha *Auroville. Dream & Reality* (Penguin Books, 2018) – sborník textů Aurovillanů, který editoval Ákáš Kapúr. Kapúr mě naučil také historii současné Indie a tomu, jaký měl ekonomický skok země vliv na stát Tamilnádu (*India Becoming. A Journey Through a Changing Landscape*, Viking, Penguin Group, 2012).

* * *

Během práce na knize jsem se delší dobu zdržela, když jsem se snažila pochopit zdroje filozofie Šrí Aurobinda. Na počátku mě na nelehké cestě přes mnohočetné podoby hinduismu vedla knížka Herberta Ellingera *Hinduizm* (Znak, 1997). Ale teprve Roberto Calasso mi ukázal směr ve svém *Ka* (Aletheia, 2008). To díky němu jsem začala odkrývat svět véd a tak se mi zalíbil, že v mé knihovně skončily *Upaniszady* (Armoryka, 2017). Neocenitelná byla rovněž kniha profesora Marii Krzysztofa Byrského *Spotkanie z hinduizmem* (Biblioteka Więzi, 2016). Abych lépe porozuměla védům, čerpala jsem také z knihy Maryly Falkové *Mit psychologiczny w starożytnych Indiach* (Universitas, 2001).

V pochopení současné Indie, která se příliš často vymykala mé percepci, mi pomáhali Tiziano Terzani (*Nic nie zdarza się przypadkiem*, Świat Książki, 2009) i Jean-Claude Carrière (*Alfabet zakochanego w Indiach*, Drzewo Babel, 2009).

Nakonec se ukázalo, že čtyřleté práci na knize pomohl Carl Gustav Jung. To jeho texty mi dávaly interpretační klíče k hrdinům a jejich příběhům a také ke společnému snění o lepším světě. Nejvýznamnější je *Podróż na Wschód*, edičně zpracovaná Leszkiem Kolankiewiczem (Pusty Obłok, 1989) a hned po ní *Rebis, czyli kamień filozofów* (Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1989) a *Archetypy i symbole. Pisma wybrane* (Czytelnik, 1993). Stejně podnětný byl Erich Fromm a jeho *Ucieczka od wolności* (Czytelnik, 2005).

Část I. Sen

V první části – kromě rozhovorů s hrdiny – jsem se ve velké míře opírala o archivní materiály. Níže uvádím zdroje ke každé z kapitol podrobněji.

Statistiky týkající se počtu Aurovillanů a států, které se objevují mezi kapitolami, pocházejí z dokumentů

uchovávaných v Auroville Archives a ze stránky s údaji o aurovillské populaci, která se dochovala na web.archive.org. O počtu stromů jsem četla u Savitry a v prezentaci Glenna Baldwina o *Věčně zeleném suchém lese východního Dakšinu* (anglicky: *Tropical Dry Evergreen Forest* – zkratkou TDEF) dostupné na internetu. Údaje jsem verifikovala s Walterem Gastmansem, jedním z lesníků, kteří od osmdesátých let sázeli v Auroville endemický les.

Místo, tedy historii tohoto kousku státu Tamilnádu, kde je dnes Auroville, jsem popsala na základě opus magnum *Indie* Arthura L. Bashama (PIW, 2000). Odtud pochází příklady tamilské poezie, které jsem použila při popisu světa. Čerpala jsem také z knihy *Historia Indii* Jana Kieniewicze (*Zakład Narodowy im. Ossolińskich*, 2003) a z útlé, avšak užitečné příručky *Pomocnik Historyczny „Polityki“*. *Dzieje Indii*, č. 3/2017.

O životě lidí ve vsích před příchodem Aurovillanů jsem četla v *The Religious, the Spiritual, and the Secular. Auroville and the Secular India* Roberta N. Minora (State University of New York Press, 1999). A také ve vědecké práci Juky Jouhkiho *Imagining the Other: Orientalism and Occidentalism in Tamil-European Relations in South India* (University of Jyväskylä, 2006).

Legendu o Kaduvelim, suchu a krásné Valli jsem slyšela od mnoha Aurovillanů. Dostala jsem ji zapsanou Gillesem (*Kaduveli. The legend of Irumbai Temple*). Tato legenda se objevuje v mnoha internetových pramenech (nejen v těch o Auroville, ale také v těch o Puduččéri). Uvedla jsem její autorskou verzi.

Čas vznikl na základě knihy Oriany Fallaciové 1968 *Od Vietnamu do Meksyku. Dziennik przelomowego roku* (Świat Książki, 2017), která je poutavá jako ten nejlepší thriller. **Začátek akce** se do značné míry opírá o knihu vydanou k výročí padesáti let od založení *Auroville Inauguration*

of Auroville. Concept and Purpose. 50 years Auroville. 28. 02. 1968 – 28. 02. 2018 (Prisma, 2018) a také o soukromé rozhovory s Aurovillany. Využila jsem také seznamy osob přinášejících zeminu států a vlajky a čtoucích List Auroville (*Auroville's Dedication Ceremony – 28th February 1968. Names of the Indian states, countries and regions represented. Names of the representatives and of the people reading the Charter*), dostupné v archivu Auroville. S identifikací fotek osobností mi pomohl Gilles Guigan. Byl to také on, kdo našel informaci o přítomnosti zástupce polské ambasády na slavnosti. List Auroville jsem překládala sama, ale pomáhala jsem si překladem do polštiny dostupným na oficiálních stránkách Auroville. A také překladem pořízeným Honoratou Cyrzanovou pro její knihu o utopiích.

Příběh Fredericka v kapitole **Hledání** byl popsán na základě rozhovorů s ním samotným – měl na mě čas pouze v některé pátky, když chystal koutek s obloženými chleby pro tamilské děti. O tom, jak strávil jednadvacáté narozeniny a o setkání s Matkou mi vyprávěl, když jsem mazala chleba arašídovým máslem a džemem. Čerpala jsem také (zejména při popisování *Hladové duše*) z rozhovoru s Frederickem dostupným v knize *Turning Points. An inner story of the beginnings of Auroville* (Auroville Press Publishers, 2009). Tato kniha, stejně jako *The Journeying Years. How They Came to Auroville* (Prisma, Copyrights Dianna Bowler, 2009), byla neocenitelná v poznávání dějin pionýrů a toho, jak se octli v Auroville. O samotném okamžiku setkání s Matkou Frederick vypráví Fredu Cebronovi v krátkém filmu *Meeting the Mother* dostupném na internetových stránkách AuroMaa. K dispozici je také rozhovor s Frederickem popisující toto setkání – *The Next Big Leap for Auroville*, vyvěšený na aurovillské Wikipedii. Protože mi Frederick o samotném setkání s Matkou vyprávěl jen stroze (chleby jsme mazali velmi rychle), při jeho popisu jsem si pomohla výpověďmi

z těchto dvou zdrojů. To, u čeho jsem měla pochybnosti, jsem konzultovala s Frederickem po mailu.

Historii ášramu v **Setkání** píšou na základě četných biografii Mirry Alfassové a Šrí Aurobinda (o nich níže), ale také na základě sborníku připraveného nedocenitelným (a neúnavným) Gillesem. Citáty pravidel ášramu sepsaných Šrí Aurobindem pocházejí z prvního svazku sborníku (*History of Auroville. Mother's known words in their context. Book 1: Background of Mother's projects of an International University and ideal society/town, Period ending on 13th Aug. 1964*).

Setkala jsem se také s několika ášramity (Kiran, Richard a Kailás), kteří si Matku dobře pamatují (a Richard si pamatuje dokonce Šrí Aurobinda), a kvůli mně mluvili o svém dětství.

O tom, jak se rozvíjel nápad na **Město, jaké potřebuje Země**, jsem četla ve výše zmíněném sborníku, který připravil Gilles. O tom, jak se Navadžáta připojil k ášramu, jsem mluvila s jeho dcerou Kiran. O předchozím vtělení Matky, které pomohlo stvořit Achetaton, jsem četla v její biografii (*Van Vrekhem, The Mother. The story of her life*, Rupa Publications, 2004) a o samotném městě – na internetových stránkách Amarna Project. Amarna je současný název města objeveného archeology. Achetaton je staroegyptský název. O Rogeru Angerovi – jeho úspěších, než začal pracovat pro Auroville, jsem četla v monografii připravené Anupamou Kundúovou (*Roger Anger. Research on beauty. Recherche sur la beauté. Architecture 1953–2008*, Jovis, 2009). Matčina vize o tom, jak by mělo Auroville vypadat, se objevuje na mnoha místech – opírala jsem se o slova Matky zapsaná v Agendě Matky a v Gillesově sborníku.

Výnos UNESCO týkající se Auroville (dohromady jich bylo pět: první v roce 1966, poslední v roce 2018 – padesátého výročí založení města) je dostupná na stránkách Auroville i UNESCO. Z výnosu pochází citát ve **Městě, jaké Země potřebuje** o lidech z různých zemí žijících v harmonii.

Charlotte, tedy Šjáma, souhlasila se schůzkou, aby si se mnou promluvila o Aurosonovi. Okamžitě řekla, že o něm nemá co říct, protože jsou dvě různé bytosti. Nechala mi telefonní číslo, ale pokaždé, když jsem jí volala, tvrdila, že nemá čas. Proto se její příběh v **Novém jménu** jako jediný opírá ne o rozhovor s hrdinou, nýbrž o veřejně dostupné rozhovory. Jeden pochází z již zmíněného *Turning Points. An inner story of the beginnings of Auroville*. Tam Šjáma popisuje, jak přijela do Auroville a co cítila po setkání s Matkou. Druhým je krátké video *Meeting the Mother* (režie Fred Cebron) umístěný na stránkách AuroMaa (podobný videu o Frederickovi). Třetím je rozhovor pro Auroville Radio, ve kterém Šjáma popisuje smrt prvního Aurosona. Z tohoto zdroje jsem čerpala, když jsem psala **Počátek**. Kvůli úspornosti jsem jedno setkání s Matkou, které Šjáma nedokázala časově určit (nepamatovala se, jestli to bylo ještě téhož dne nebo až následujícího), musela zkondenzovat do scény, ve které Šjáma informuje Matku o smrti dítěte.

O smrti prvního Aurosona mi vyprávěl rovněž druhý Auroson. V rozhovoru, kdy Šjáma vypráví o snu vyprávěném její služebnou Ájou o Aurosonově duši na rameni Božské Matky, používá výraz *Mother Superior* – představená. Ale Auroson opakoval, že to byla Božská Matka. Ověřovala jsem to s ním několikrát. Ponechala jsem jeho verzi.

Dětství prvního a druhého Aurosona (**Slib** a **Návrat**) můžu popsat díky rozhovorům s Renu, která vyprávěla o domu v Dumasově ulici, hrách na poušti, inauguraci, bratrově smrti a narození a stěhování do Auroville. Fredův sen v kapitole **Slib**, který dětem vypráví o budoucnosti města, opírám o jeho vystoupení na inauguraci (dostupném na aurovillské Wikipedii). Mírně změněnou verzi jsem konzultovala s Fredem.

Průvodce zemřelého člověka je samozřejmě celý inspirovaný *Tibetskou knihou mrtvých* (Wydawnictwo A, 2013)

v překladu Ireneusze Kani, s jeho doslovem a přímo geniální interpretací Junga.

Příběh Boba v **Prvním Aurovillanovi** se opírá o náš rozhovor, ale také o Bobovy dopisy uchovávané v archivu Auroville, které zpracoval Michael Zelnick, a o rozhovor Boba pro *Auroville Today*. O jeho pěstování spiruliny jsem se dočetla v *Collaboration. Journal of the Integral Yoga of Sri Aurobindo and the Mother* (léto 2008, svazek 33, č. 1).

Při psaní příběhu Jocelyn v **Horečce** jsem čerpala nejen z našeho rozhovoru, ale také z rozhovoru v *Turning Points. An inner story of the beginnings of Auroville a Journeying Years. How They Came to Auroville*. V popisu cest útěku přes Barmu mi pomohly vzpomínky Narasimhy Rámamúrthiho publikované v *The Independent*. Nepodařilo se mi získat časopis UNESCO, o kterém mluvila Jocelyn, narazila jsem ale na zprávu UNESCO *The Free Progress experiment (Pondicherry-India)* na téma metody „Free Progress“ – vymyšlené Šrí Aurobindem a rozvinuté Mirrou Alfassovou –, která se aplikovala v ášramu. To, do čeho byla Matka oblečená během listopadového *daršanu* v roce 1971, je možné ověřit ve fotoarchivu na stránkách aurobindo.ru. O svém vztahu k penězům Mirra Alfassová vyprávěla Satprémovi v *Agendě Matky*.

V kapitole **Hrob** popisuju Nursery – květinovou školku založenou Aurovillany. Korespondence Aurovillanů s Matkou na téma plotů a používání chemie pochází z Amritovy knihy (*Children of Change. A Spiritual Pilgrimage*, Prisma, 2018). Při psaní o domu Aurosona (a také v dalších kapitolách při psaní o společenství Aspiration a plánech Matrimandiru) se osvědčila monografie prací Piera a Glorie editovaná Monou Doctorovou-Pingelovou (*Piero and Gloria Cicionesi. Auroville Architects Monograph Series*, Mapin Publishing, 2018).

Roy pokaždé s velkým klidem (nebo nad domácím tofu či vlastnoručně spájenými kytarovými zesilovači) vyprávěl, jak začali kopat základy Matrimandiru na špatném místě. Jeho

příběh jsem v **Budování duše** popsala také na základě rozhovoru v *Journeying Years. How They Came to Auroville*. Při psaní této kapitoly jsem čerpala také z popisu newageové kultury obsaženého v knize Bartłomieje Dobroczyńského *New Age* (Znak, 1997) a z textu z roku 1976 o Michaelu Murphym – autorovi Esalen – v „New Yorkeru“, odkud pochází poznámka, že na Stanfordu byl Šrí Aurobindo stejně populární jako Heidegger. Popis ceremoniálu zazdění úhelného kamene Matrimandiru pochází z Gillesova sborníku (*Matrimandir History*, 2018). V **Budování duše** se objevují citáty z knížky jiného Aurovillana – Ruuda Lohmana – který svlékl kutnu, aby mohl vstoupit do Auroville. Většinu času trávil prací na Matrimandiru. A právě o něm jsou eseje publikované v *House for the Third Millenium. Essays on Matrimandir* (Prisma, 2016). O společenství Silence a jeho stěhování napsala Jocelyn Janakaová v *The Antithesis of Yoga* (Jocelyn Janaka Art Studio, 2003), vyprávěli o něm také další Aurovillané.

V kapitole **Svoboda** čerpám z archivovaných vydání *New York Times* z roku 1971 a *Marie Claire* z roku 1970 a také z rozhovoru s náměstkem generálního tajemníka UNESCO dr. Ádišéšajjou, jehož psané fragmenty je možné najít na internetu a v archivech Auroville (v *Auroville News* z roku 1971). Při popisu Auroville a společenství v roce 1972 jsem čerpala z knihy Savitry (*Auroville. The first six years 1968–1974*, Auropublications, rok vydání neuveden) a materiálů a letáků publikovaných SAS (z roku 1973), které mi daroval Gilles.

S Rogerem, hrdinou kapitoly **Matčino tělo**, jsem mluvila, když se vrátil do Auroville u příležitosti padesátého výročí založení. Čerpala jsem také z jeho pamětí, které jsem od něj dostala (jsou dostupné také v Auroville Archives) a z textu, který napsal pro „*Auroville Today*“ (březen 2019). Když jsem měla pochybnosti, konzultovala jsem s ním po e-mailu.

Poslední *daršan* Matky je možné zhlédnout na YouTube. Popisy proměny Matčina těla (a citát) pocházejí z *Agendy*

Matky. Její smrt popisují na základě výňatku z Pranabovy knihy *I Remember* (Sri Aurobindo Bhavan, 1993), který mi poslal Gilles (kapitola *On Mother's Mahasamdhia*).

V kapitole **Skutečná podstata světa** se objevuje příběh boha prázdnoty a asurů. Asury jsem popsala na základě verze, kterou vyprávěla Matka (ta ji v *Agendě* uvádí jako slova Maxe Théona). Ale příběh boha Nic je dodatek z knihy Roberta Calassa *Ka* (Aletheia, 2008).

Nepřítel vznikl na základě rozhovorů s Alainem a Lukem. První stále bydlí v Auroville, druhého jsem navštívila na jihu Francie. S Alainem jsem mluvila o obsazení Navadžátova domku a zavření do vězení v Tindivanam, s Lukem o Satprémovi – četli mi jeho dopisy na téma Auroville. O tom, jak se rozvíjel konflikt mezi Aurovillany a SAS, píše Savitra v *Sun-Word Rising. A Trust for the Earth* (The Community of Auroville, 1980) a Tim v *Neither for nor against. The experiences of Auroville's 'Neutrals', with some additional notes relating to 'Tantrics' in Auroville* (2015). Výňatky žaloby SAS na Auroville Society jsou citovány v zápisu rozhovoru s Alainem Bernardem (*Genesis of the Auroville Foundation Act*, Auroville Press Publishers, 2014). Využívala jsem také archivních čísel „Auroville Notes“ z prosince 1975. Satprémovy dopisy a jeho názory na téma Auroville je možné najít v *Notebooks of an Apocalypse* (dostupných na mnoha místech na internetu, například na aurobindo.ru).

Kapitola **Krev**, ve které píšu, jak SAS zbil Freda, se opírá o Aurosonovu vzpomínku a o tři výpovědi (z různých perspektiv: Frederickovy, Savitrový a anonymního zástupce SAS – to od něj pochází verze s hlídačem z Dillí) obsažené v Timově dokumentu *Neither for nor against*. O pádu Diane mi vyprávěli Aurovillané. Zmínka o pádu se objevuje jak u Tima, tak u Savitry. Na názor SAS na konflikt odehrávající se v Auroville poukazuje Gillesův sborník *Chronology of*

Events 1974-1988 – They led to „The Auroville Foundation Act, 1988“ (Auroville Archives, 2017).

O pálení knih v *Aspiration*, popsaném v kapitole **Zábava**, jsem mluvila s Renu, Claudem, Bernardem a Fanou. Píší o něm také Jocelyn Janakaová a Tim. Komentář k této události, zmíněný v kapitole, byl otištěn v prvním čísle *Auroville Review* vydaném na jaře 1978.

O petici dětí, o které se zmiňuju v **Pádu**, psal Tim v *Neither for nor against*.

O tom, jak se Amrit chtěl upálit, mi vyprávěl v zakrámované kuchyni penzionu. Už nebydlí v chatce na kuří noze, ale v krásném domě se starými dveřmi a sloupy z vily v Puduččeri, které se zachránily před zkázou. Amrit stále medituje, musela jsem za ním jít několikrát, protože zapomínal, že jsme byli domluvení, a na meditaci si sundával naslouchátko. Kapitola **Horrorville** se opírá o náš rozhovor a o Amritovu knihu *Children of Change. A spiritual Pilgrimage*. O tom, co se stalo Satprémovi a proč musel utéct z ášramu, mi řekl Luc, který se k Satprémovi přidal v horách Nílgi, aby spolu s ním psal a překládal *Agendu Matky*.

O tom, jak vypadalo zasedání indického parlamentu, během kterého byl schválen Auroville Foundation Act (popsané v kapitole **Zázrak**), vím díky rozhovoru s Alainem a díky zápisu rozhovoru, který s ním vedl Claude ve Francouzském pavilonu v roce 2010 a který vyšel jako brožura *Genesis of the Auroville Foundation Act*.

V kapitole **Dům**, ve kterém se Auroson schází s Richardem Bransonem, cituju část knihy Geoffreya Moorhouse *Om: An Indian Pilgrimage* (Faber and Faber, 2009) – v mém překladu.

Při popisu změn ve vískách kolem Auroville v kapitole **Naděje** byla cenná výše zmíněná vědecká práce Juky Jouhkiho *Imagining the Other* (2006). Názory Rogera Angera o Auroville z devadesátých let pocházejí z knihy Anupamy

Kundúové (Roger Anger. *Research on beauty. Recherche sur la beauté. Architecture 1953–2008*).

Ve **Smrti duše** píšou o temnotě, jasu a prostoru. S pochopením *tamas* a toho, z čeho se člověk skládá, mi pomohla kniha *Spotkanie z hinduizmem* profesora Marii Krzysztofa Byrského.

Část II. Město

Tato část se opírá převážně o rozhovory a mé zkušenosti v (a z) Auroville. Proto je tu zdrojů méně. Uvádím ty nejdůležitější.

V kapitole **Vyrvat peníze z rukou asurů** čerpám z informací o způsobu fungování Auroville Foundation a oddílů, dostupných na oficiálních stránkách Auroville. O aurách píšou na základě textu B, který se dá najít na aurovillské Wikipedii.

V **Duši města** jsem při popisu rozměrů Matrimandiru čerpala z aurovillské stránky věnované chrámu Matky. A z Gillesova sborníku o architektuře a symbolice Matrimandiru (Auroville Archives, 2016) a ze zpráv skupiny Matrimandir pro celé společenství. Vize vnitřní komnaty pochází z *Agendy Matky*. O stavění Matrimandiru jsem mluvila s Toinem (to on mi vyprávěl příběh s kobercem) a s Johnnym „Matrimandirem“ (jak jsem ho pojmenovala), který se o Matrimandir stará už několik desítek let. Příběh hlídačky banýanu jsem slyšela od několika lidí. V písemné podobě – na základě rozhovoru s hlídaččiným vnukem – se objevil v *Auroville Today* (listopad–prosinec 2018).

V **Klevetách** jdu dle Ahaniny rady ke zdrojům. O Anantovi, kterému Matka darovala vlastní ostrov, jsem slyšela od mnoha Aurovillanů. Psalo se o něm ve vzpomínkách dostupných v Auroville Archives. Objevuje se také (i s ostrovem) ve filmu *The India Trip* kanadského novináře Billa Daviese, který navštívil Puduččeri a Auroville v roce 1971. O Anantově životním příběhu jsem si přečetla více v textu *Travels with Swami Ananta, part 1*, který napsal Michael

Miovic pro časopis *Collaboration. Journal of the integral yoga of Sri Aurobindo and the Mother* (podzim/zima 2000–2001, svazek 26, č. 3).

V kapitole **Psi** uvádím informace o případech vztekliny v Indii podle vládní internetové stránky National Health Portal a o **Skutečném Aurovillanovi** píšou na základě Matčiných slov umístěných na oficiálních stránkách Auroville.

Ve **Sboru** představuju způsob řízení Auroville (vlastně pokusy o nalezení nového způsobu). Čerpala jsem ze zprávy na oficiálních stránkách Auroville a z rozhovorů s obyvateli města. A v **Krejčím**, kde popisuju metody řešení konfliktů, jsem se opírala (mimo jiné) o zprávu, kterou mi poslal Kúttam, a o texty a zprávy na stránkách Restorative Auroville.

Informace, umístěná v kapitole **Domy**, o tom, že si Bill zkrátil jméno na „B“, pochází z textu M. Dinéše Varmy pro *The Hindu*.

Příběh rekonstrukce **Věčně zeleného suchého lesa východního Dakšinu** se opírá o informace uveřejněné na oficiálních stránkách Auroville, prezentaci Glenna Baldwina, rozhovory s Bernardem, Johnnym a (po mailu) s Walterem a Timem, ale také o dokumentární film Christopa Pohla *Ever Slow Green*. O zelených praktikách v Auroville jsem četla také na stránkách Auroville Green Practices.

Revoluce je zápisem o návštěvě na statku Solitude během každotýdenního sobotního výletu. Kršna neměl čas na zvláštní setkání, proto jsem také využila zápisů o jeho vystoupeních na konferenci TEDx@MayoCollege, kde v roce 2016 vyprávěl o ideji „Ze statku na talíř“, a z TEDxPanchgani, kde hovořil o potřebě návratu k přírodě a využívání výhradně lokálních produktů. O Kršnovi se psalo také v *The Hindu* v říjnu 2019 a na mnoha blozích lidí, kteří navštívili jižní Indii.

V kapitole **Smrt** popisují formulář dostupný pro Aurovillany, ve kterém mají odpovědět na otázky, co se má s jejich tělem stát po smrti. Dostala jsem ho od lidí, kteří založili službu Farewell.

O lidech-Šakalech, tedy kmeni Narikurava, který se v Auroville objevuje v Sezóně, jsem psala na základě Binduova příspěvku publikovaného ve vnitřní síti Auroville *The Narikuravas of Karuvadikuppam: Of gypsies, garbage, and globalization* – je dostupný pouze Aurovillanům a ukázala mi její blízká osoba. Statistiku návštěvnosti Auroville uvádím podle údajů z Visitor's Centre, které mi poskytl Peter.

V kapitole **Konec světa** popisují cyklus *jug* – ten jsem konzultovala s meritorním redaktorem Przemyslawem Skrzyńským, který výpočty *jug* ověřoval v textu Richarda Gombricha *Kosmologia starożytnych Indii*, publikovaném v Kwartalniku Filozoficznym.

Kapitola **Limonádové moře** vznikla zjevně na základě knih Mora a Campanelly. Texty Charlese Fouriera jsem četla ve fragmentech na internetu (výbor z jeho textů je dostupný v internetovém archivu Marxists). O Fourierovi jsem četla ve výňatcích z knihy Jonathana Beechera (*Charles Fourier: The visionary and His World*, Berkeley, 1986), dostupných online, a také v textu Dominica Pettmana publikovaném na stránkách Public Domain review (*Get Thee to a Phalanstery. Or How Fourier Can Still Teach Us to Make Lemonade*, květen 2019).

Rozdělení na arkadisty a utopisty pochází z eseje W. H. Audena *Dingley Dell i więzienie Fleet* publikovaného ve výboru *Ręka farbiarza* (PIW, 1988). A pro kapitolu Limonádové moře se ukázali jako nenahraditelní Jerzy Szacki a Ruth Levitasová. Citát z *Bhagavadgíty* (Oficyna Literacka, 1995) pochází z překladu profesorky Marie Kudelské.

Část III. Matka

Celá třetí část byla vytvořena na základě četných biografí Matky a Šrí Aurobinda a jejich autobiografických textů. Tam, kde to bylo možné, jsem se snažila příběh z Matčiny biografie verifikovat její vlastní verzí – z této verze jsem vycházela.

Mirra Alfassová po sobě zanechala dílo čítající několik desítek svazků. Samotná *Agenda Matky* (*Mother's Agenda*, Institut de Recherches Évolutives, 1978–1981) – zápis jejích rozhovorů se Satprémem – tvoří třináct svazků. Tam jsem hledala informace o Mirřině dětství, snech, vizích a více či méně nezvyklých zkušenostech. Mnoho informací – Matčiny slovy – se objevuje také v *Questions and Answers* (Sri Aurobindo Ashram, 1972–1979). Na počátku to byly záznamy jejích rozhovorů s učedníky (1929–1931), později s dětmi v rámci školní výuky v ášramu Šrí Aurobinda (rozhovory byly tak populární, že se jich často účastnili také dospělí), vedené až do roku 1958. Existují také dvě knihy *Matčinyh slov* (*Words of Mother*, Sri Aurobindo Ashram Publication Department, 1980), kniha o výchově, myšlenky a aforismy a sbírka jejích nejranějších textů (*Words of Long Ago*, Sri Aurobindo Ashram Publication Department, 1978), do které byla zařazena také školní slohová práce dvanáctileté Mirry. Existuje také *Prayers and Meditations* (Sri Aurobindo Ashram Publications Department, 1987), její duchovní deník z pařížského období. Všechny citáty z *Matčinyh textů*, které se v textu objevují, jsou v mém překladu.

K dispozici je také celá řada Matčinyh biografí. Jako nejužitečnější se ukázala kniha Petera Heehse *The Lives of Sri Aurobindo* (Columbia University Press, 2008). Podle mého názoru je to jediná (kromě knihy Luca Veneta, kde je ale popsána pouze část Ghošeho života – do útěku do Puduččeri) biografie Aurobinda Ghošeho (a částečně také Mirry Alfassové), která není hagiografií. Heehsovi se daří ukázat Aurobinda Ghošeho i Mirru Alfassovou jako lidi z masa a krve. Za

naznačování fyzické blízkosti Šrí Aurobinda a Matky bylo zakázáno knihu v Indii publikovat – přinejmenším tak tomu bylo do roku 2014, nepodařilo se mi však zjistit, jestli byl zákaz později odvolán, ale Heehs – historik a indolog – měl problémy s indickým vízem. Víím s jistotou, že jeho knihy nejsou k mání ani v ášramu, ani v Auroville.

Často jsem nahlížela také do knihy Georgese Van Vrekhe-ma *The Mother. The story of her life* a vzpomínek Sudžáty Náharové *Mother's Chronicles* (Mira Aditi Centre, 1985). Čerpala jsem také z knížky vydané SAS (*The Mother. A Short Biography*, Sri Aurobindo Society, Auropublications, 2014).

Gilles Guigan připravil chronologii života Mirry Alfasso-ové ve fotografiích (začíná svědectvím o narození, prochází životem mladé Mirry Alfassové, Mirry Morissetové a Mirry Richardové – končí fotografií dvaadvacetileté ženy v Kóbe).

Setkala jsem se také s Matčinou vnučkou a pravnučkou, které mi vyprávěly o tom, jakou si ji pamatovaly (a také o tom, jakou si pamatovaly Mathilde – Mirřinu mámu, Henriho – jejího prvního manžela, a Andrého – jejího syna, který se ože-nil s Wandou, vnučkou polských listopadových emigrantů).

* * *

Při psaní kapitoly **Rok Tygra** mi udělal obrovskou radost text J. Westona Phippena v *The Atlantic* o tom, jak Eadweard Muybridge zvěčnil na klisně čas (*The Man Who Captured Time*, 24. června 2016).

Příběh Mirřiny rodiny v **Narození** je rekonstruován na základě dokumentů o rodině Mirry Alfassové a jejích vlast-ních vzpomínek. Čerpala jsem také ze vzpomínek Mirřiny babičky – Mirry Imsalunové, které nadiktovala svému vnu-kovi v Lausanne v srpnu 1906 (*On Mirra Ismalun, née Pinto (12. 12. 1830 – 12. 02. 1909), the Mother's maternal grandmo-ther* – celek je opatřen Gillesovým komentářem, Auroville

Archives, 2012). Gilles rovněž připravil sborník týkají-cí se Mirřiny rodiny – z otcovy i matčiny strany (*On the Mother's Family prior to her birth*, Auroville Archives, 2012). Příběh o hraní scének z Modrovouse pochází z *Agendy Matky*.

Popisy káhirské ulice na Světové výstavě v Paříži v kapito-le **Ticho** pocházejí (mimo jiné) ze stránky Arthura Chandlera, ale také ze zprávy Mercedes Volaitové umístěné na stránkách Bibliothèque d'Orient. Podrobný popis představení Buffalo Bill Wild West Show pochází z textu Steva Friesena otiště-ného v *True West Magazine* v roce 2016.

Všechny události popsané v **Cvičeních** (sen o vznáše-ní se nad střechami Paříže, pokusy o přenášení vědomí do ateliéru v zahradě, uklidnění člověka v tramvaji meditací) pocházejí z *Agendy Matky*. O Paříži na konci 19. století jsem četla v knize Edmunda de Waala *Zajac o bursztynowych oczach* (Czarne, 2018).

V knize *Okultyzm. Studium ezoteryki zachodniej*, vycháze-jící z dizertační práce Macieje Stepně (Academicon, 2015), jsem našla informace o Maxi Théonovi a Hermetickém bra-trstvu Luxoru. Popis domu Théonových ve Zkoušce pochází z *Agendy Matky*.

Mirra tvrdila, že Paul Richard je inkarnací asura. Zajímalo mě, co by na toto téma řekl. O jeho životě před setkáním s Mirrou, během života s Mirrou a po rozchodu s Mirrou jsem četla v Paulových denících, připravených pro knižní verzi jeho synem Michelem Paulem Richardem (*Life Without Passport. The Life and Work of Paul Richard*, Peter Lang, 1987). Odsud pochází dopis Héléne bratrovi, využitý v kapitole **Harmonie**.

Kapitola **Guru** se z větší části opírá o dvě biografie Šrí Aurobinda – již zmíněnou knihu Petera Heehse a o práci Luca Veneta, který se soustředil na život Šrí Aurobinda do chvíle, kdy připlul do Puduččéri (*Sri Aurobindo & The Revolution of India*, copyright by Luc Venet, 2017). Využila

jsem také Satprémovu knihu *Sri Aurobindo or the Adventure of Consciousness* (Mira Aditi Centre, 2015). Polské termíny používané ve filozofii Šrí Aurobinda jsem hledala u Stanisława Tokarského, který také představil jeho krátkou biografii (*Jogini i wspólnoŝty. Nowoczesna recepcja hinduizmu*, Ossolineum, 1987, a *Orient i kontrkultury*, Wiedza Powszechna, 1984). O politické situaci v Indii konce 19. a počátku 20. století jsem četla v *Indii* Arthura L. Bashama.

Text *Woman and the War*, který napsala Mirra v Japonsku (kapitola **Vyhnanství**) se dá najít ve *Words of Long Ago*. Podrobný popis boje se španělskou chřipkou je obsažen v *Agendě Matky*.

Popis Mirřina dne v **Ášramu** pochází z *The Mother. A Short Biography* (Auropublications, 2014). Rovněž odtud pocházejí věty, které učedníci skládali z květin během her s Mirrou. O významech květin a stromů – které jim dala Mirra – jsem četla v práci *Flowers and Their Messages. The Mother* (Šrí Aurobindo Ashram Publication Department, 1999).

O nápisu nad bránou ášramu „Tomu, kdo by chtěl, být v myšlenkách, přát vítězství Hitlerovi, je vstup zakázán“ psala ve vzpomínkách z návštěvy Puduččéri Wanda Dynowska. Dohledat se dá na stránkách eioba.pl.

Dopis podporující kandidaturu Šrí Aurobinda je dostupný na stránkách Overman Foundation.

* * *

Některá jména mých zdrojů byla změněna. Na několika místech jsem změnila také podrobnosti událostí, abych zachovala anonymitu jejich účastníků.

Prameny

Knihy

Utopie

Auden W. H., *Ręka farbiarza i inne eseje*, překladatelé různí, PIW, 1988

Bacon Franciszek, *Nowa Atlantyda i Z Wielkiej Odnowy*, přel. Jan Kornatowski, Jan Wikarjak, Alfa, 1995

Beecher Jonathan, Charles Fourier: *The visionary and His World*, Berkeley, 1986

Campanella Tomasz, *Miasto Słońca*, přel. L. a R. Brandwajn, Alfa, 1994

Cioran Emil, *Historia i utopia*, přel. Marek Bieńczyk, IBL, 1997

Levitas Ruth, *Utopia as Method. The Imaginary Reconstruction of Society*, Palgrave Macmillan, 2013

Morus Tomasz, *Utopia, Daimonion*, přel. Kazimierz Abgarowicz, 1993

Szacki Jerzy, *Spotkanie z utopią, Sic!*, 2000

Spotkania z utopią w XXI wieku, Piotr Żuk (ed.), Oficyna Naukowa, 2008

Wallerstein Immanuel, *Utopistyka. Alternatywy historyczne dla XXI wieku*, přel. Iwo Czyż, Oficyna Wydawnicza Bractwa „Trojka“, 2008

Indie – historie, náboženství a současnost

Basham Arthur L., *Indie*, přel. Zygmunt Kubiak, PIW, 2000

Bhagawad-Gita, přel. Marta Kudelska, Oficyna Literacka, 1995

Byrski Maria Krzysztof, *Spotkanie z hinduizmem*, Biblioteka Więzi, 2016

Calasso Roberto, *Ka*, přel. Ireneusz Kania, Aletheia, 2008

Carriere Jean-Claude, *Alfabet zakochanego w Indiach*, přel. Wiktor Dłuski, Drzewo Babel, 2009

Ellinger Herbert, *Hinduizm*, přel. Grzegorz Sowiński, Znak, 1997